

розпочато таке розслідування. Відтак, одночасно із позитивним сприйняттям спроби вирішити проблемні питання початку досудового розслідування стосовно суддів, потрібно невідкладно вжити заходів у напрямі запобігання настанню негативних соціальних і правових наслідків для осіб, стосовно яких розпочато безпідставне досудове розслідування.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ УСУНЕННЯ ПРИЧИН ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНИХ ПОМИЛОК СЛІДЧОГО ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ ЯК ЗАСІБ НЕДОПУЩЕННЯ ПОРУШЕННЯ ПРАВ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Абушов Т.А., здобувач кафедри криміналістики та судової медицини НАВС
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін ННПП НАВС Семенов В.В.

Слідчі помилки є закономірністю процесу пізнання при розслідуванні злочинів. Їх неможливо виключити повністю, але при належній організації роботи їх кількість можна значно скоротити. Критичне осмислення допущених помилок є умовою набуття професійного досвіду, без якого неможливе підвищення якості досудового розслідування.

Обшук, як слідча дія має ярко виражений примусовий характер. Тому дотримання прав людини забезпечується не тільки гарантією Конституції України (ст. 29, 30), але і Кримінальним процесуальним законом України (ст. 2, 13, 233 – 236) – правом на особисту недоторканність, на недоторканність житла. Зазначене є однією з особливостей обшуку, і створює в його організації і проведенні певні труднощі та передумови вчинення організаційно-тактичних помилок.

Після виявлення слідчої помилки, з'ясування її причини, та спричинених нею наслідків можливо здійснити заходи з усунення, виправлення слідчої помилки. Підставою для вибору і застосуванню найбільше доцільного способу усунення помилки, що допущена при проведенні обшуку повинне бути наступне: саме факт наявності помилки; результати аналізу слідчої ситуації, що склалася на час виявлення помилки; наявність можливості у суб'єкта вибору і застосування на того або іншого методу усунення помилки.

Алгоритм усунення слідчої помилки під час обшуку може складатися з наступних дій:

Локалізація впливу помилки на хід обшуку і подальше розслідування;

Усунення або зменшення негативних наслідків слідчої помилки на результати проведеного обшуку.

При цьому необхідно прийняти до уваги, що негативні наслідки слідчих помилок бувають двох видів: недосягнення цілей і завдань проміжних етапів обшуку; не досягнення бажаного результату етапу досудового розслідування, що спричинено негативними результатами проведеного обшуку.

Наслідком допущених слідчих помилок може бути не прогнозований негативний результат досудового розслідування в цілому, що констатується на його завершальному етапі.

3. Проведення загально профілактичних заходів та застосування заходів індивідуально-профілактичного характеру.

Усунення помилок на етапі досудового розслідування залежить від їх причин, ступені змін або перекручення наявної інформації, техніко-криміналістичного забезпечення слідчого у конкретному випадку. Існує дві групи методів усунення слідчих помилок: процесуальні і криміналістичні.

Процесуальні методи усунення помилок: доповнення і зміна звинувачення слідчим; припинення кримінального провадження; відміна необґрунтованих постанов про припинення кримінального провадження, а також зміна мотивування таких рішень; зміна або відміна запобіжних заходів.

Процесуальні способи виправлення помилок, що допущені при проведенні обшуку, спрямовані як на відновлення порушених прав, так і на виправлення

порушень процесуальних норм, що визначають процесуальну форму кримінального провадження.

На окрему увагу заслуговує питання про те, на досягнення яких цілей направлено вживання процесуальних способів виправлення помилок: на відновлення порушених прав осіб, що беруть участь в процесі або ж на усунення порушень, пов'язаних з формою кримінального провадження на етапі закінчення досудового розслідування.

Метою використання всякого методу виправлення помилки є забезпечення законності кримінального провадження. Системність існуючих методів виправлення помилок досудового розслідування обумовлюється єдністю завдань і спрямованістю їх використання. Всі існуючі методи виправлення направлені на виявлення і усунення допущених помилок, запобігання їх можливому вчиненню у майбутньому. Наявність таких ознак, як: взаємозв'язок; можливість використання на різних етапах і стадіях руху кримінального провадження; можливість використання одного і того ж способу різними суб'єктами кримінального провадження; єдина мета і загальна спрямованість використання; можливість виправлення помилок не лише при її вчиненні, але і на пізніших етапах (стадіях) кримінального провадження, дозволяє стверджувати про те, що процесуальні способи виправлення помилок у процесі досудового розслідування утворюють єдину цілісну систему, покликану забезпечити законність здійснення кримінального провадження.

До криміналістичних методів усунення помилок відносяться: переоцінка інформації, раніше оціненої невірно; отримання пропущеної інформації з того ж джерела за допомогою проведення повторних слідчих дій і оперативно-розшукових заходів; відміна оперативно-розшукових доручень; отримання інформації з нових джерел, оскільки первинна безповоротно втрачена, за допомогою проведення додаткових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Важливим питанням при виявленні та усуненні слідчих помилок є питання про суб'єктів, які мають на це право. Право виявляти помилки мають: слідчий, керівник слідчої групи, начальник слідчого відділу, прокурор, слідчий суддя, представники сторони захисту.

Слідчі помилки можуть бути виявлені перш за все самим слідчим при виконанні пошукових дій при проведенні обшуку. Це відбувається, по-перше, шляхом аналізу і переоцінці слідчої ситуації. По-друге, помилки можуть бути виявлені на будь-якій стадії проведення обшуку: при його підготовці, проведенні і оцінці отриманих результатів. По-третє, помилки можуть бути виявлені при аналізі ходу і результатів обшуку. Мета такого аналізу і полягає у встановленні, в чому була помилка, яка призвела до цього результату. По-четверте, помилки можуть бути виявлені при формуванні доказової бази у кримінальному провадженні, коли перевіряється допустимість доказів. По-п'яте, помилки можуть бути виявлені слідчим при складанні підсумкових процесуальних документів.

Важлива сторона кожної слідчої дії, в тому числі і обшуку – підпорядкування пізнавальної діяльності строгому правовому регулюванню, дотримання прав людини. Подальша розробка методів усунення причин організаційно-тактичних помилок слідчого під час проведення обшуку є ефективним засобом недопущення порушення прав учасників кримінального провадження.

ЧИ ЗАБЕЗПЕЧЕНЕ ПРАВО ЗАТРИМАНОГО НА ОСКАРЖЕННЯ ЗАТРИМАННЯ У НОРМАХ КПК УКРАЇНИ?

Шульга О.В., ад'юнкт кафедри кримінального процесу НАВС

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, заступник начальника кафедри кримінального процесу НАВС Савицький Д.О.

Серед заходів забезпечення кримінального провадження і, зокрема, запобіжних заходів, особливе місце займає затримання особи.